

Верховний
Суд

Практика Великої Палати Верховного Суду з розгляду скарг на рішення Вищої ради правосуддя стосовно дисциплінарної відповідальності суддів (2024-2025 роки)

Наталія Шевцова
Суддя Великої Палати Верховного Суду

м. Полтава
2 травня 2025 року

На підставі ч. 1 ст. 131 Конституції України в Україні діє Вища рада правосуддя, яка здійснює повноваження, визначені цією Конституцією та законами України, зокрема, розглядає скарги на рішення відповідного органу про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді.

- Підстави, з яких суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження, наведені у ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».
- Види дисциплінарних стягнень, які можуть застосовуватись до суддів, визначені у ч. 1 ст. 109 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».
- При цьому ч. 11 цієї статті передбачено, що дисциплінарне стягнення до судді застосовується не пізніше трьох років із дня вчинення проступку без урахування часу тимчасової непрацездатності або перебування судді у відпустці чи здійснення відповідного дисциплінарного провадження.
- За приписами ч. 1, 2 ст. 51 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» право оскаржити рішення Дисциплінарної палати у дисциплінарній справі до ВРП має суддя, щодо якого ухвалено відповідне рішення. Скаржник має право оскаржити рішення Дисциплінарної палати у дисциплінарній справі до ВРП за наявності дозволу Дисциплінарної палати на таке оскарження.
- Скарга на рішення Дисциплінарної палати має бути подана не пізніше десяти днів з дня його ухвалення. ВРП може поновити строк для оскарження рішення Дисциплінарної палати, якщо визнає, що він був пропущений з поважних причин.

Зосередимося на змісті п. 1, 2, 3, 4, 15 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», застосування яких ВРП було предметом перевірки ВП ВС у 2024-2025 роках та згідно з якими підставами для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності можуть стати, зокрема:

1) умисне або внаслідок недбалості:

а) незаконна відмова в доступі до правосуддя (у тому числі незаконна відмова в розгляді по суті позовної заяви, апеляційної, касаційної скарги тощо) або інше істотне порушення норм процесуального права під час здійснення правосуддя, що унеможливило реалізацію учасниками судового процесу наданих їм процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків або призвело до порушення правил щодо юрисдикції або складу суду;

б) незазначення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору;

д) порушення правил щодо відводу (самовідводу);

2) безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до ЄДРСР;

3) допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях моралі, чесності, непідкупності, відповідності способу життя судді його статусу, дотримання інших норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду, прояв неповаги до інших суддів, адвокатів, експертів, свідків чи інших учасників судового процесу;

4) умисне або внаслідок грубої недбалості допущення суддею, який брав участь в ухваленні судового рішення, порушення прав людини і основоположних свобод або інше грубе порушення закону, що призвело до істотних негативних наслідків;

15) визнання судді винним у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, у випадках, установлених законом.

У постанові від 11 квітня 2024 року у справі № 990SCGC/6/23 (провадження № 11-206cap23) предметом перевірки був висновок ВРП про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності з підстави, передбаченої підпунктом «а» п. 1 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (внаслідок недбалості істотне порушення норм процесуального права під час здійснення правосуддя, що унеможливило реалізацію учасниками судового процесу наданих їм процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків), за встановлених обставин щодо нерозгляду клопотання прокурора про продовження строку тримання під вартою обвинуваченого, яке надійшло до суду під час перебування судді у відпустці та на самоізоляції (у зв'язку з підтвердженням у нього COVID-19).

- Щодо цього ВП ВС зазначила, що за звичайних обставин процесуальним законодавством закріплено принцип незмінності складу суду, який означає, що справа, розгляд якої розпочато колегією суддів, повинна бути розглянута тією ж колегією суддів, яка розпочала справу. У той же час тимчасово, на період дії карантину, питання передачі означеного клопотання (не всієї судової справи) про продовження запобіжного заходу, за умови неможливості розгляду (незалежно від підстав) останнього суддею (колегією суддів) протягом регламентованого КПК України строку, вирішувалося відповідно до пункту 20-5 розділу XI «Перехідні положення» КПК України, без здійснення повторного автоматизованого розподілу самої судової справи та без безпосередньої участі судді, у провадженні якого перебувала така справа.
- Оскільки суддя був притягнутий до дисциплінарної відповідальності за порушення норм процесуального права щодо розгляду клопотання прокурора про продовження строку тримання під вартою обвинуваченого у кримінальному провадженні без урахування встановленої у дисциплінарному провадженні тієї обставини, що клопотання надійшло до суду під час перебування судді у відпустці, то ВП ВС дійшла висновку, що рішення ВРП не відповідало такому критерію правомірності рішення суб'єкта владних повноважень, як обґрунтованість.

У постанові від 20 лютого 2025 року у справі № 990SCGC/25/24 (провадження № 11-263cap24) ВП ВС перевіряла, чи дійсно діяння судді мали склад дисциплінарних проступків, за які суддю притягнуто до дисциплінарної відповідальності, за підпунктами «а», «б» п. 1 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»:

— істотне порушення норм процесуального права під час здійснення правосуддя, що унеможливило реалізацію учасниками судового процесу наданих їм процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків;

— порушення правил щодо відводу (самовідводу).

- У розглядуваній ситуації, за встановлених обставин щодо розгляду судом клопотання слідчого про накладення арешту на тимчасово вилучене майно без участі власника майна і за відсутності в матеріалах справи доказів повідомлення його або його адвоката про розгляд цього клопотання, дисциплінарний орган кваліфікував дії судді як істотне порушення норм процесуального права, наслідком якого є унеможливлення реалізації учасниками судового процесу наданих їм процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків.
- ВП ВС погодилася з такою кваліфікацією, наголосивши, що вимога процесуального закону щодо обов'язкового повідомлення власника тимчасово вилученого майна про розгляд клопотання про арешт цього майна забезпечує повне і всебічне з'ясування обставин щодо підстав застосування арешту, а відтак забезпечує не тільки виконання завдань кримінального судочинства, але й захист права власності, запобігання протиправному обмеженню цього права. Надання суддею переваги процесуальним нормам щодо порядку (засобів) повідомлення особи та щодо строків вчинення процесуальної дії над нормами, які гарантують дотримання прав особи в кримінальному провадженні, не є виправданим, оскільки це суперечить завданням кримінального судочинства.
- ВП ВС також погодилася з висновком ВРП про те, що розгляд суддею самостійно заяви про самовідвід є свідомим порушенням норм матеріального права і містить склад дисциплінарного проступку, передбаченого підпунктом «д» п. 1 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Дотичне до згаданого вище питання вирішувалось у постанові від 18 квітня 2024 року у справі № 990SCGC/2/23 (провадження №11-194cap23). У цій справі розглядалася скарга на рішення ВРП судді, який не погоджувався з висновком про наявність у його діях складів дисциплінарних проступків, передбачених підпунктом «а» п. 1 та п. 2 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»

— умисне або внаслідок недбалості інше істотне порушення норм процесуального права під час здійснення правосуддя, що унеможливило реалізацію учасниками судового процесу наданих їм процесуальних прав;

— безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду справи протягом строку, встановленого законом.

Свій висновок про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності пов'язувала із невжиттям заходів для своєчасного розгляду заявленого на стадії підготовчого судового засідання клопотання прокурора про продовження строку тримання під вартою обвинувачених.

➤ У цьому випадку, проаналізувавши в сукупності встановлені у дисциплінарній справі обставини, ВП ВС погодилася з висновком ВРП про те, що суддя порушив норми КПК України щодо розгляду клопотання прокурора про продовження строку тримання під вартою обвинувачених, оскільки не призначив підготовче засідання у справі у строк, визначений ст. 314 КПК України, та першочергово (як це вимагає ч. 4 ст. 28 зазначеного Кодексу) не розглянув клопотання прокурора до закінчення строку тримання під вартою обвинувачених.

У постанові від 18 квітня 2024 року у справі № 990SCGC/1/24 (провадження № 11-1сап24) перевірявся висновок ВРП стосовно притягнення судді до дисциплінарної відповідальності за вчинення дисциплінарного проступку, передбаченого підпунктом «б» п. 1 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (внаслідок недбалості незазначення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору), у зв'язку з неповним з'ясуванням обставин та ненаданням належної оцінки доказам, що містилися в матеріалах справи про адміністративне правопорушення щодо відмови водія від проходження огляду на стан наркотичного сп'яніння у закладі охорони здоров'я.

- У цьому випадку ВП ВС погодилася з позицією ВРП про те, що суддя, розглядаючи справу про адміністративне правопорушення, мав обов'язок оцінити всі обставини в сукупності на підставі всіх зібраних доказів і застосувати належні норми права. Натомість за змістом ухваленної у справі про адміністративне правопорушення постанови суддя врахував лише доводи водія, стосовно якого поліцейські склали протоколи про адміністративне правопорушення, щодо наявності в нього ознак наркотичного сп'яніння, проте не навів мотивів неврахування (відхилення) доказів наявності ознак такого сп'яніння у водія, наведених у протоколі про адміністративне правопорушення, на відеозаписі з нагрудної камери інспектора патрульної поліції та в письмових поясненнях свідків.
- При цьому ВП ВС зауважила, що ВРП не має повноважень встановлювати або оцінювати обставини справи, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, проте відсутність будь-яких мотивів на обґрунтування відхилення доводів сторони судового процесу безпосередньо впливає на якість судового рішення як процесуального документа, можливість сприйняття його як сторонами, так і суспільством у цілому як результату правильного застосування юридичних норм, справедливого процесу та належної оцінки фактів, а також як такого, що може бути ефективно виконаним.

У постанові від 13 червня 2024 року у справі №990SCGC/2/24 (провадження № 11-14cap24) перевірявся висновок ВРП про наявність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності згідно з підпунктом «б» п. 1, п. 3 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»

– внаслідок недбалості незазначення в судовому рішенні мотивів прийняття аргументів сторін щодо суті спору;

– допущення поведінки, що підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях дотримання норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду].

У цій справі ВРП вважала, що суддя допустив істотне порушення норм процесуального права щодо наведення належних мотивів прийняття аргументів слідчого про арешт майна та представника товариства про скасування арешту майна, а також вихід за межі повноважень слідчого судді при вирішенні питання про зобов'язання зберігача майна повернути майно.

Ці дії судді ВРП кваліфікувала як грубі порушення норм процесуального права, що викликають у стороннього спостерігача сумніви щодо об'єктивності судді, а тому не сприяють посиленню переконаності громадськості у доброчесності та неупередженості суду.

➤ Своєю чергою ВП ВС наголосила, що ВРП є дисциплінарним органом, який перевіряє наявність складу дисциплінарного проступку, а не органом, що здійснює судочинство, тому ВРП не наділена повноваженнями оцінювати законність судового рішення, перевіряти його правовий зміст. Виключне право перевірки законності та обґрунтованості судових рішень має відповідний суд згідно з процесуальним законодавством. Тож ВП ВС не погодилася з висновком ВРП, що дії судді при постановленні ухвали про арешт майна містять ознаки дисциплінарного проступку, передбаченого підпунктом «б» п. 1 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», оскільки рішення ВРП не містило належного обґрунтування обставин, які підтверджують наявність грубої недбалості судді під час вирішення клопотання про накладення арешту.

➤ Оцінюючи обґрунтованість висновків ВРП у частині щодо обставин постановлення слідчим суддею ухвали про скасування арешту майна, ВП ВС погодилася з висновками ВРП про те, що суддя при постановленні цієї ухвали вийшов за межі повноважень слідчого судді при вирішенні питання про зобов'язання зберігача майна повернути майно. Водночас не погодилася з мотивами ВРП щодо правових наслідків цієї ухвали, наголосивши, що висновки про правомірність чи неправомірність судового рішення можуть бути зроблені виключно в процесуальному порядку судом апеляційної чи касаційної інстанції, а не дисциплінарним органом. У підсумку щодо цього питання ВП ВС погодилася з висновком ВРП про те, що такі дії, як порушення норм процесуального права, які полягали у виході за межі повноважень слідчого судді та ненаведенні відповідних мотивів та процесуальних підстав такого виходу, вчинені суддею унаслідок неналежного ставлення до виконання обов'язків слідчого судді.

➤ Водночас ВП ВС не погодилася з висновками ВРП щодо наявності у діях судді складу дисциплінарного проступку, передбаченого п. 3 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», зазначивши, що ВРП безпідставно ототожнила порушення суддею процесуальних норм під час ухвалення судового рішення з поведінкою, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя. У цьому контексті ВП ВС наголосила, що суддя може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності за цим пунктом лише за вчинення «етичного проступку», зокрема, під час виконання функцій судді зі здійснення правосуддя. У такому разі діяння судді повинні оцінюватися виключно через призму моральних та етичних принципів і якостей особи судді, який від імені України уповноважений владою здійснювати правосуддя, та не повинні пов'язуватись із застосуванням суддею норм матеріального та процесуального права під час ухвалення судових рішень.

Подібна до згаданої вище ситуація розглядалася у постанові від 23 травня 2024 року у справі № 990/75/24 (провадження № 11-57сеп24). Так, перевірявся висновок ВРП про наявність у діях судді складів дисциплінарних проступків, передбачених підпунктом «б» п. 1 і п. 4 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»

— не зазначення внаслідок недбалості в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору;

— допущення внаслідок грубої недбалості суддею, який брав участь в ухваленні судового рішення, порушення прав людини і основоположних свобод або інше грубе порушення закону, що призвело до істотних негативних наслідків.

У цій справі ВРП виходила з того, що суддя не навів у судовому рішенні мотивів прийняття аргументів заявника клопотання щодо обґрунтованості накладення арешту на посіви та врожай.

➤ У цьому випадку ВП ВС погодилася з мотивами ВРП, яка, не оцінюючи правильності вирішення клопотання про арешт майна, виснувала, що слідчий суддя не навела в судовому рішенні мотивів прийняття аргументів заявника клопотання (органу досудового розслідування) щодо обґрунтованості накладення арешту на посіви та врожай сільськогосподарської культури на визначених земельних ділянках через заборону відчуження, розпорядження та користування ними. Відтак ВП ВС погодилася з висновком ВРП про те, що допущені суддею порушення не мають характеру простої суддівської помилки, а свідчать про неналежне ставлення до службових обов'язків та охоплюються складом дисциплінарних проступків, передбачених підпунктом «б» пункту 1, п. 4 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

У постанові від 14 березня 2024 року у справі №990SCGC/4/23 (провадження № 11-202сап23) перевірявся висновок ВРП про наявність у діях судді складу дисциплінарного проступку, передбаченого п. 2 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом), у зв'язку з безпідставним затягуванням розгляду заяви про самовідвід іншого судді протягом розумного строку.

- Проаналізувавши приписи ч. 1 ст. 28 КПК України щодо розумності строків виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень, а також зваживши на обсяг і специфіку процесуальних дій, які має вчинити суддя для розгляду заяви про самовідвід іншого судді, ВП ВС погодилася з висновком ВРП про те, що суддя, розглянувши відповідну заяву лише через пів року після її надходження, ухвалила рішення поза межами розумного строку.

У постанові від 20 червня 2024 року у справі №990SCGC/9/24 (провадження № 11-78сап24) перевірявся висновок ВРП про наявність у діях судді складу дисциплінарного проступку, передбаченого п. 2 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом), у зв'язку з порушенням встановлених ЦПК України строків розгляду. У цьому випадку дисциплінарний орган встановив, що справу, предметом спору в якій було звільнення від сплати заборгованості по аліментах, суддя розглянула через 11 місяців з дати відкриття провадження у ній, залишивши позовну заяву без розгляду через її подання неналежним позивачем.

- З урахуванням того, що зазначена справа є малозначною (незначної складності), а також результату розгляду справи, ВП ВС погодилася з висновком ВРП про те, що суддя порушила встановлені статтею 275 ЦПК України строки розгляду справи і, при цьому, тривалість розгляду цієї справи не відповідає встановленій пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод гарантії розумного строку розгляду справи, а об'єктивних причин невиконання суддею вказаного обов'язку у визначені процесуальним законом строки або хоча б у розумні строки немає.

Схожа ситуація розглядалася у постановках від 13 червня 2024 року у справі № 990SCGC/5/24 (провадження №11-64сап24) і у справі №990SCGC/6/24 (провадження № 11-71сап24), та від 14 листопада 2024 року у справі №990SCGC/11/24 (провадження №11-134сап24)

Так, перевірявся висновок ВРП стосовно притягнення судді місцевого суду до дисциплінарної відповідальності за вчинення дисциплінарного проступку, передбаченого п. 2 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом), у зв'язку з невжиттям суддею заходів щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення, у встановлені законом строки.

- ВП ВС погодилася зі здійсненою ВРП юридичною кваліфікацією діянь судді, які полягали у нерозгляді справ у межах строку притягнення осіб до адміністративної відповідальності, як таких, що грубо порушують вимоги статей 1, 245 Кодексу України про адміністративні правопорушення, що унеможливило виконання передбачених цим Кодексом завдань (охорона встановленого правопорядку, зміцнення законності та виховання громадян, зокрема й осіб, які вчинили правопорушення, передбачені статтею 130 цього Кодексу, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами).

У постанові від 3 жовтня 2024 року у справі № 990SCGC/13/24 (провадження №11-164cap24) перевірявся висновок ВРП про наявність підстав для притягнення відрядженого судді до дисциплінарної відповідальності згідно з п. 3 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (допущення суддею поведінки, що порочить звання судді, підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях дотримання норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду, прояв поваги до інших суддів) у виді подання про звільнення судді з посади у зв'язку з його неприбуттям на робоче місце протягом тривалого часу.

- ВП ВС погодилася з таким висновком ВРП, відзначивши, що факт неприбуття судді до суду, до якого він був відряджений, свідчить про нехтування обов'язками судді та морально-етичними принципами поведінки судді, прояв неповаги до інших суддів і, як наслідок, про наявність у діях судді складу інкримінованого дисциплінарного проступку.

У постанові від 12 грудня 2024 року у справі № 990SCGC/18/24 (провадження №11-194cap24) перевірявся висновок ВРП про наявність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності у виді подання про звільнення судді з посади згідно з п. 3, 15 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»:

– допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях моралі, чесності, непідкупності, відповідності способу життя судді його статусу, дотримання інших норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду;

– визнання судді винним у вчиненні правопорушення, пов'язаного з корупцією, у випадках, установлених законом.

- ВП ВС погодилася з висновком ВРП, що факт визнання судді винним у вчиненні правопорушення, пов'язаного з корупцією, судовим рішенням, яке набрало законної сили, є достатньою підставою для притягнення цього судді до дисциплінарної відповідальності.
- ВП ВС також зауважила, що при вимірі поведінки судді щодо вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, за морально-етичними критеріями ВРП цілком обґрунтовано ураховувала не тільки обставини його вчинку, встановлені в судовому рішенні, яке набрало законної сили, а і його особливий професійний статус під час вчинення правопорушення.

У постанові від 30 січня 2025 року у справі №990SCGC/17/24 (провадження № 11-172сап24)

ВП ВС не погодилася з висновками дисциплінарного органу щодо наявності у діях судді складу дисциплінарного проступку, передбаченого п. 4 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (внаслідок грубої недбалості допущення суддею, який брав участь в ухваленні судового рішення, порушення прав людини і основоположних свобод, інше грубе порушення закону, що призвело до істотних негативних наслідків), під час постановлення ухвал про проведення обшуку.

- ВП ВС наголосила, що в ухвалях зазначено мотиви, мету обшуків, визначені за родовими ознаками предмети, що підлягають відшукуванню, та місце проведення обшуків, а оцінка допустимості та належності такого мотивування, а також підставності задоволення клопотання слідчого до компетенції ВРП та її дисциплінарних органів не належить.
- Оцінка обґрунтованості процесуальних звернень слідчих органів досудового розслідування належить до виключної компетенції суду як органу, який здійснює правосуддя; такі висновки виходять за межі повноважень дисциплінарного органу під час здійснення дисциплінарного провадження щодо судді, оскільки є власною оцінкою дисциплінарного органу процесуального клопотання слідчого.
- У цій справі ВП ВС мусила також наголосити, що слідчому судді, який задовольнив клопотання слідчого та надав дозвіл на обшук, не може бути поставлено в провину той факт, що в подальшому слідчий, прокурор не звертався до суду із клопотанням про накладення арешту на тимчасово вилучене майно та арешт цього майна.

У постанові від 14 листопада 2024 у справі № 990SCGC/11/24 (провадження № 11-134сап24)

ВП ВС, хоча і погодилася з висновком ВРП щодо наявності у діях судді складу дисциплінарного проступку, проте визнала за необхідне скасувати рішення ВРП про залишення без змін рішення Дисциплінарної палати про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, оскільки воно не містило мотивів обчислення строку притягнення судді до дисциплінарної відповідальності з урахуванням того, що постанови про закриття проваджень у справах про вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення, через закінчення строку притягнення до адміністративної відповідальності прийнято у період з 5 листопада 2018 року до 27 березня 2020 року, а рішення про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності – 3 квітня 2024 року, тому ВП ВС визнала оскаржуване рішення ВРП немотивованим з огляду на цей аспект.

У постанові від 6 червня 2024 року у справі № 990SCGC/1/23 (провадження № 11-193cap23) вирішувалося питання наявності поважних причин для поновлення строку на звернення до ВРП зі скаргою на рішення її Дисциплінарної палати.

Так, суддя оскаржувала ухвалу ВРП про відмову в задоволенні її клопотання про поновлення строків на оскарження рішення Дисциплінарної палати ВРП про притягнення її до дисциплінарної відповідальності, наполягаючи на неврахуванні ВРП дати, коли вона ознайомила із текстом зазначеного рішення.

За змістом цієї ухвали ВРП виходила з того, що відлік строку на оскарження рішення Дисциплінарної палати розпочинається з моменту ухвалення рішення, а не з моменту його отримання суддею, оскільки іншого тлумачення норма ч. 2 ст. 51 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» не передбачає.

- ВП ВС погодилася з висновком ВРП щодо відліку строку на оскарження рішення Дисциплінарної палати, однак зауважила, що при вирішенні питання про поновлення строку на оскарження підлягали врахуванню обставини, на які суддя посилається, обґрунтовуючи поважність підстав пропуску цього строку, як-то: присутність судді на засіданні Дисциплінарної палати під час проголошення рішення; дату надсилання рішення та дату фактичного ознайомлення судді з цим рішенням; першочерговість обов'язку судді щодо здійснення правосуддя перед іншими обов'язками; вжиття суддею заходів для оскарження рішення в розумні строки після ознайомлення з ним.
- ВП ВС наголосила, що суворе застосування строку без урахування зазначених обставин є непропорційним щодо мети – забезпечення правової визначеності, що по своїй суті може бути оцінено як таке, що суперечить суті права на оскарження та створює формальні перешкоди для використання суддею доступних засобів правового захисту. При цьому ВП ВС виходила з того, що ВРП, вирішуючи це питання, має враховувати критерії, сформовані у практиці ЄСПЛ у питаннях поновлення строків, зокрема про те, що:
 - не можуть бути встановлені обмеження щодо реалізації права на оскарження (доступ до суду) у такий спосіб або до такої міри, щоб саму суть права було порушено;
 - ці обмеження повинні переслідувати легітимну мету, та має бути розумний ступінь пропорційності між використаними засобами і поставленими цілями.

У постанові від 23 січня 2025 року у справі № 990SCGC/19/24 (провадження № 11-197сап24) вирішувалося питання, чи може ВРП застосувати до судді за його скаргою на рішення Дисциплінарної палати більш суворий вид дисциплінарного стягнення, ніж застосований до нього Дисциплінарною палатою.

- Щодо цього ВП ВС зазначила, що суддя, не погоджуючись із наявністю в його діях складу дисциплінарного проступку та/або застосованим до нього видом дисциплінарного стягнення, має бути впевненим, що ВРП, розглядаючи його скаргу на рішення Дисциплінарної палати, не застосує до нього більш суворе стягнення порівняно з тим, яке визначив орган, що здійснює дисциплінарне провадження. Іншими словами, право судді на оскарження рішення Дисциплінарної палати може бути ефективним способом захисту лише тоді, коли такий суддя не буде мати побоювань, що це може призвести до погіршення його юридичного стану.
- Натомість якщо суддя буде остерігатися того, що уповноважені розглядати дисциплінарні справи органи за його ж скаргою зможуть змінити оскаржуване рішення йому на шкоду, це викликатиме стримуючий ефект у реалізації права на оскарження рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності, що є несумісним з ефективним захистом порушеного права, а отже, не відповідатиме й принципу верховенства права.
- ВП ВС дійшла висновку, що ВРП не може за скаргою судді застосувати до нього більш суворе стягнення, ніж те, яке було застосоване до цього судді Дисциплінарною палатою.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!